

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): **Vojtěch TĚLUPIL**

Název práce: **Vliv historické zkušenosti na současná politická rozhodnutí: rozdíl v českých a slovenských postojích k uznání Jeruzaléma jako hlavního města Izraele**

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Předložená diplomová práce si klade za cíl porovnat zahraniční politiku České republiky, resp. Slovenské republiky vůči Izraeli a interpretovat její kontinuitu (a vzájemné rozdíly, především při hlasování o klíčových rezolucích na půdě OSN) na základě komparace delších historických trajektorií, tj. sledováním dlouhodobější *path dependency*. Příčiny rozdílů ve vztahu k Izraeli pak hodlá identifikovat analýzou historických křížovek, příp. sekvencí historických událostí na základě metody tzv. historického institucionalismu a zařadit je – řečeno terminologií jiného typu diskursu – do širšího rámce již etablované zahraničněpolitické kultury/identity obou států. Tu lze pak chápat jako klíčovou komponentu národní a státní identity nástupnických států bývalé ČSFR, na niž ČR explicitně a do jisté míry kontinuálně navázala, SR se vůči ní v řadě ohledů naopak vymezila.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Autor si zvolil poměrně náročné téma, které navíc nelze interpretovat na základě pouhé komparace ZP obou sledovaných států, nýbrž i s hlubší znalostí řady souvisejících, někdy i diskrétních vnějších i vnitřních faktorů a historických souvislostí. Deklarovaný metodologický základ se jeví být pro zpracování tématu vhodný, problémem práce je ovšem občasné zjednodušování historických faktů, a někdy i nepatřičné, generalizující soudy (k tomu viz komentář níže). Práce vznikla s využitím poměrně reprezentativního souboru literatury, vzhledem k tématu a zvolené metodologii bych ovšem očekával i větší prostor pro autentické dobové prameny a jejich interpretaci (pro SR např. v 90. letech ročenky Inštitútu pre verejné otázky, pro ČR každoroční analýzy ZP z produkce ÚMV, resp. jejich předchůdci), resp. mnohem rozsáhlejší korpus příslušné historické literatury. Struktura práce je logická, jejím problémem je však poměrně malý rozsah práce a proporce jednotlivých kapitol. Zejména kapitoly 4.2 a 4.3. o vztazích ČR/SR k Izraeli jsou vzhledem k naznačeným ambicím neúměrně krátké a ignorují některé zcela zásadní události, např. Izraelem i židovskými organizacemi oceňovaný zákon o zmírnění majetkových křivd obětí holocaustu č. 212/2000 Sb. či klíčový podíl ČR a Václava Havla na vzniku jemu předcházející Terezínské deklarace, mezinárodní projekt Fenomén Holocaust aj

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce je napsána kultivovaným jazykem, i stylisticky odpovídá oboru i žánru tohoto typu závěrečné práce. Překlepy a pravopisné chyby (či atypická ortografie typu „Vyšegrád“) nepřesahují obvyklou míru.

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:
 Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly: Podobnost zjištěna jen u 1%, tj. pouze u některých bibliografických odkazů

5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Jak už bylo naznačeno výše, autor si zvolil poměrně náročné téma i metodologický postup, vyžadující i poměrně precizní znalost historických souvislostí. Zde se ovšem projevují největší slabiny tohoto opusu. Tak např. na s. 12 zapomíná uvést, že Jeruzalém není jenom „privilegovaným místem“ v judaismu a islámu, nýbrž také v křesťanství (ostatně víze znovudobytí Jeruzaléma byla ve středověku jednou z hlavních evropských „integračních figur“!), tj. je privilegovaným „místem paměti“ pro celou řadu národů, států a civilizací. Na s. 16 autor značně podceňuje „disidentské přemýšlení o Evropě a mezinárodní politice“ a označuje je za pouhý osobní postoj jednotlivců. Tomu odporuje skutečnost, že klíčové dokumenty Charty 77 byly diskutovány v širším kruhu (někdy i zpětně), to se týkalo i proslulé Pražské výzvy z r. 1985. Byly recipovány na vlnách RFE či Hlasu Ameriky, které měly značnou sledovanost, a v neposlední řadě byly vážně projednávány na fóru nevládních organizací následné schůzky KBSE ve Vídni. A hlouběji do historie: na s. 18 autor nechává zrušit „české státní úřady“ po Obnoveném zřízení zemském – ty ale zrušeny nebyly, o jejich rušení se dá hovořit až za Marie Terezie, zejména v souvislosti se zrušením České dvorské kanceláře v r. 1749. Na s. 23 autor hovoří o „přesunu kompetencí na prezidenta“ v souvislosti se Slánského procesem – tady se jednalo ale o přesun ad personam, tedy ke Gottwaldovi v čele státostrany, tedy nikoliv k přesunu pravomocí k prezidentovi v ústavním smyslu. Na s. 26 (et passim) autor zařazuje manifest *Několik vět* do r. 1988, ve skutečnosti byl zveřejněn a podpisy se sbíraly až během roku 1989. Zároveň zde zjišťuje „minimální dopad“ Charty a disentu vůbec. Jak s tím ale koresponduje např. masový charakter odporu katolíků (statisíce podpisů pod peticí Augustina Navrátila, statisícová účast na velehradské pouti, která vyústila v první otevřenou demonstraci proti režimu)? Na s. 28 označuje za „nositele opozičních myšlenek“ v Polsku především dělnické hnutí – a ignoruje tak jedinečný polský opoziční akord dělníků, inteligence i částí římskokatolické církve (v Solidaritě či ve spolupráci s ní). Na s. 29 tvrdí, že Jiří Dienstbier a spol. „přinesli styl a hodnoty“, které v drtivé většině nebyly vlastní zbytku československého obyvatelstva. Jak ale potom vysvětlit, že právě Jiří Dienstbier byl i řadu let po prohraných volbách v r. 1992 jedním z nejpopulárnějších českých politiků (ačkoliv nebyl zastoupen ve vládě či parlamentě). Zatímco k jeho popularitě máme doloženy průzkumy veřejného mínění, kde je doložena autorova „drtivá většina“ nechápajícího obyvatelstva? Na s. 30 nabude čtenář dojmu, že rok 1989 byl naprostou personální césurou v oblasti reprezentace Československa v zahraničí. Autor se tváří, že „profesionálové bývalého režimu“ našli prostor až v souvislosti s evropským integračním procesem. Jak s tím koresponduje ale skutečnost, že poslední normalizační ministr zahraničí J. Johanes v Černínském paláci zůstal jako Dienstbierův poradce? A že nové vedení ministerstva tvořili vesměs bývalí členové KSČ (J. Dienstbier, L. Dobrovský, J. Šedivý...a další) a že plynule do služeb nového režimu přešli i četní absolventi moskevského MGIMO. I zde, ale i na jiných místech, se projevuje, že autor vnímá „normalizační disent“ (sic!) jako homogenní skupinu odtrženou od reality a od většiny obyvatel této země (a jeho dikce tak mimochodem nápadně připomíná normalizační diskurs). Na s. 31-33 je rozvíjena teorie o výjimečném antikomunistickém konsensu polistopadových elit v ČR, dokonce prý ve srovnání se SR, Polskem (!) a Maďarskem (!), a to i díky prosazení lustračního zákona; antikomunismus označuje za komponentu, který má mít největší vliv na odlišnost ZP ČR a ZP SR vůči Izraeli. Při retrospektivním pohledu je to spíše naopak: na rozdíl od ČR a SR dnes v Polsku a Maďarsku existuje tvrdý antikomunistický konsens napříč téměř celou společností, a to i navzdory umírněným reformám na konci komunistické éry. Problémem těchto pasáží je ostatně velmi svévolné a značně široké užití termínu „antikomunismus“, autor do této

„antikomunistické“ fronty někdy nepřímo zařazuje i reformní komunisty, tzv. osmašedesátníky a pomíjí skutečnost, že právě lidé „šedé zóny“ (V.Klaus et consortes) právě v nich spatřovali brzdu reforem - nikoliv v nereformované KSČ (proti jejímu zákazu se ostatně shodně stavěli jak V. Klaus, tak V. Havel). Velmi povrchně jsou zpracovány závěrečné „bilaterální kapitoly“, i zde je řada omylů. Autor například tvrdí na s. 37, že „řešení odškodnění za zabavený židovský majetek“ se podařilo až po podpisu Česko-německé deklarace v roce 1997 a prostřednictvím Česko-německého fondu budoucnosti. Ani deklarace, ani Fond budoucnosti se ovšem židovskými restitucemi nezabývaly!, to řešil až zákon č. 212/2000 Sb. a řada předchozích, s deklarací a fondem přímo nesouvisejících iniciativ.

Summa: Autor ve své práci formuloval a identifikoval některé historické souvislosti, které vysvětlují konformní postoj SR a tamních politických elit ve vztahu k Izraeli (korespondující s postojem většiny států EU), resp. dlouhodobě „proizraelský“ (nexus: „transatlantický“, proamerický) postoj český. V interpretaci „křížovatek“ a jejich dopadů na zahraničněpolitickou identitu nástupnických států a Československa ovšem postupoval značně svévolně (ostatně se opíral jen o minimum historické literatury), a to i v interpretaci klíčových sekvencí historických událostí.

6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Během rozpravy by autor mohl podrobněji přiblížit dopady průběhu restitucí židovského majetku v ČR/SR na vztahy s Izraelem (v textu práce se této důležité problematice dotkl u ČR s chybami, v případě SR ji prakticky ignoroval).

7. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A a B výborně, C a D velmi dobře, E dobře, F nevyhověl):

Diplomovou práci Vojtěcha Tělupila doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci v rozmezí známek D-E (v závislosti na průběhu ústní obhajoby).

V Praze 17. ledna 2022

(PhDr. Miroslav Kunštát, Ph.D.)